

Gruvevandring i nikkelgruver fra 1866

Gruvedrift i Romsåsen

Askims første industri var nikkelgruvedrift i Romsåsen. Rom Nikkelverk ble satt i drift i 1866 og pågikk i 10 år fram til 1876. På det meste var ca. 100 mann sysselsatt, de fleste lokale, men i tillegg svenske og tyske fagfolk. Et helt lite samfunn ble dannet i Romsåsen ved "Brakkesletta". Her var boliger, butikk, bakeri, skole og smie. Kontorbygningen står ved inngangen til Romsåsen også i dag.

De første årene ble råmalmen fraktet med hest og vogn til Christiania for videre bearbeidelse. Fra 1873 ble malmen fraktet en kort strekning ned til Glomma, Rudsfoss, der Kykkelsrud kraftstasjon ligger i dag. Turbinen til smeltehytten kom til syne under utvidelsen av kraftstasjonen i 1983, og står nå utstilt på Kykkelsrud kraftstasjon.

Nikkel har sitt navn etter det tyske kupfernikkel, derav det engelske "Old Nick" som bergverksfolk brukte fordi de trodde det var forhekset da de ikke fikk kobber av det.

Under 2. verdenskrig i april 1940 søkte lokalbefolkningen tilflukt i gruvegangene for å komme unna trefningene ved Fossum bru.

Gruvesystemet består av et øvre- og nedre hovedplan med mange stoller og synker, som igjen har forbindelse med en 17 meter dyp sjakt. I tillegg er det et midtre plan som ikke er tilgjengelig utenfra. Under disse tre gruvenivåene finnes det et fjerde vannfylt nivå som ikke er kartlagt. Av de ca. 30 nikkelgruvene i landet er Romsåsen foreløpig den eneste som er åpnet for publikum. I gruveinngangen finnes en mer billedlig informasjon som gir vandreren et tilbakeblikk og en bedre forståelse av gruvedriften.

Opplev historisk sus og spennende gruvevandring med lykt i det indre av Askim!

Foto: Anleggsslusker foran gruveinngang

VANNBASSET på toppen av Romsåsen, er en rund betongkonstruksjon med diameter 22 meter og høyde seks meter. Det ble bygget i 1930-årene og var i bruk til 1963. En sti fører opp til dette utkikkspunktet og bygdeborgen.

Sluttattest fra 1876 fra Verksbestyrer L. Meinich til gruvearbeider nr. 2 fra venstre på bildet

Hiking in the nickelmines from 1866

The first industri established in Askim was mining in Romsåsen (åsen=hill). The nickel mine started up in 1866 and lasted 10 years.

At the most, approximately 100 men were employed at the mine and the smelting works

situated by the Glomma river, and where the Kykkelsrud power plant is now. The turbine from the smelting works is exhibited there.

Romsåsen is geologically speaking very interesting due to the occurrence of gabbro which is registered only 3 places in Norway. This occurrence is protected and is the official stone of Askim.

- The mines of Romsåsen is also a site for hibernation for several protected species of bats.
- Near the hills lies the remains of a 1500 year old castle.
- At the top of Romsåsen lies an old water reservoir, which was used in the period 1930-63.

Praktisk informasjon

Kjøreanvisning: Fra E-18 mellom Askim og Spydeberg tar man av ved skilting til Kykkelsrud. Følg videre anvisning til Romsåsen og parkeringsplasser. Turveien er fremkommelig for funksjonshemmede.

Guiding: Guiding er mulig i perioden mai-oktober. I gruen kan vi også tilby spennende opplevelser som klatring og rappelering. Forespørsel rettes Askim kommune tlf. 69 81 91 00 for mer informasjon se www.askim.kommune.no

Velkommen til KRAFTSENTERET ASKIM

Kommunens slagord og kommunevåpen har opphav i de tre fossene ved kraftstasjonene langs Glomma. Slagordet gjenspeiler også visjonen om Askim som et kulturelt kraftsenter i Indre Østfold.

Takk til Sponsorene som har gjort det mulig å få lagt inn strøm i Romsåsen Gruver.

Askim Sparebank	Tenemos
Hafslund Prod. Holding	Ventilasjonsrens
Montér Askim	Norlett Service
Smaalenene Medier	Askim mekaniske verksted
Østfold Energi	Askim kommune
Einar U. Holm	

Romsåsen er ikke bare gruvene

GRUVEVANDRING I ROMSÅSEN

Potetstein (kulenoritt)

Romsåsen er geologisk sett et svært interessant område. Potetstein er det lokale navnet på en sjelden gabbroart dannet for 1000 mill. år siden. Dannelsesprosessen er fortsatt et geologisk mysterium. Bergarten finnes kun tre steder i Norge, og Romsåsen er den største forekomsten. Potetsteinforekomsten på Romsåsen er fredet, og potetsteinen er Askims kommunestein.

Flaggermus

Gruvene i Romsåsen er en av de overvintringslokalitetene hvor det er funnet flest overvintrende flaggermus i Norge. Fire av de fem artene som overvintrer i Norge er påvist. Disse er nord-, langøre-, vann- og skjeggflaggermus, hvorav langøre- og skjeggflaggermus er oppført på den norske rødlista over truede arter. Om vinteren senker flaggermusene kroppstemperaturen ned mot 0°C, men er likevel i stand til å våkne ved den minste forstyrrelse.

Foto: Ola Martin Wergeland Krog

Nordflaggermusa er vår vanligste flaggermus og den finnes over hele landet. Arten overvintrer hvert år i Romsåsen fra senhøsten til mars/april.

Bygdeborg

På toppen av åsen ligger restene av en ca. 1500 år gammel bygdeborg. Den ble bygget i folkevandrings-tiden til beskyttelse for folk og buskap mot omstreifende røvere eller fiendtlige små høvdingdømmer.

Turmuligheter til andre severdigheter

Fra Romsåsen er det fint å gå tur til Fossumområdet ved Glomma, som bl.a. kan by på Fossum brugalleri, et spennende forsvarsanlegg (huler) fra 1917. Anlegget er åpent for publikum.

Kykkelsrud kraftstasjon

Kykkelsrud (1903) er sammen med Mørkfoss-Solbergfoss og Vamma de 3 største elvekraftverk i Norge. Kraftverkene ligger på rekke og rad langs Glomma gjennom Askim og har en sentral plass i elektrisitetshistorien. De har også betydd mye for lokalhistorien i området og utviklingen av dagens Askim.

- en guidet tur i det indre av Askim

Foto: Lise-Kari Holøs